

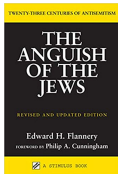
1) רמב"ן ויקרא פרק כג פסוק לו

וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפנייהם ולאחרייהם כי כולם קדושים ובתוכם ה', ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם, וקדש יום שמיני כשמיני של חג, והימים הספורים

Ideally...

בינתיים כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג, והוא יום מתן תורה שהראם בו את אשו הגדולה דבריו שמעו מתוך האש, ולכך יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות

עצרת, כי הוא כיום שמיני של חג שקראו הכתוב כן, וזהו מאמרם (חגיגה יז א) שמיני רגל בפני עצמו הוא לענין פז"ר קש"ב, ותשלומין דראשון הוא, כי הוא אצילות הראשונים ואינו כאחדות שלהם, ולכך יזכיר בפרשת כל הבכור (דברים טז טז) בשלש רגלים, חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות שבעת ימים, ולא יזכיר השמיני, כי שם אמר יראה כל זכורך וגו', והנה זה מבואר:

2) Edward Flannery, *The Anguish of the Jews*

To find a year more fateful in the history of Judaism than 1096 would necessitate going back a thousand years to the fall of Jerusalem or forward to the genocide of Hitler.

Though often surpassed by other years in the volume of atrocities, 1096 marks the beginning of a harassment of the Jews that, in duration and intensity, was unique in Jewish history. It was the year of the First Crusade. To the Jew it was a thunderclap out of the blue. Great, ill-organized hordes of nobles, knights, monks, and peasants- "God wills it" on their lips as they set off to free the Holy Land from the Muslim infidel- suddenly turned on the Jews. There were mutterings that the Crusades might better start their work with the "infidels at home". One chronicle, Guibert of Nogent (1053-1124) reported the crusades of Rouen as saying: "We desire to combat the enemies of God in the East; but we have under our eyes, a race more inimical to God than all the others. We are doing this whole thing backwards." Turning this logic into action, the crusaders fell upon the Jews in Rouen and other places in Lorraine, massacring those who refused baptism

3) "In the Year 1096", Robert Chazan

"In many ways 1096 marked a turning point in Jewish history. **The trail of blood and smoldering ruins left behind in the Jewish communities from France to Palestine, by the crusading mobs even more than by regular armies, for the first time brought home to the Jewish people, its foes and friends, the utter instability of the Jewish position in the Western World.** Since the great wave of expulsions and forced conversions of the seventh century, Jews had encountered occasional outbreaks of intolerance, even murderous riots which caused some loss of life. **But these "incidents" invariably were local and sporadic in nature, lacked premeditation and widespread concerted action.** From the First Crusade on, **anti-Jewish persecutions exercised a dangerously contagious appeal, which in periods of great emotional stress degenerated into mass psychosis transcending national boundaries.** Much beyond the number of victims, therefore, the massacres of 1096-1099 left a permanent imprint on the Jewish as well as the Christian evaluation of Judeo-Christian relations. **Alienage and insecurity, theretofore mainly theoretical concepts which affected the lives of individual Jews to but a limited extent, now became the overpowering concerns of all thinking persons on both sides**

קינות 4

This kina, by Rabbi Kalonymos ben Yehuda of Speyer, laments the massacre perpetrated by the Crusaders in 1096, which destroyed the most prominent Jewish communities of the Rhineland. Some have suggested that Rabbi Kalonymos wrote a kina eulogizing the martyrs of his own...

ישיבה ג.ח

מי יתן ראשי מים, ועיני מקור נוזלי,
ואבקה כל ימותי ולילי / את חללי טפי ועוללי, וישישי קחלי.
ואתם עני אבוי, אוי ואלילי / ובכו בכה רב, ותרב.
על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

ישיבה ג.ח

ודמוע תדמע עיני, ואלכח לי שדה בוכים / ואבקה עמי מרי לבב

הנבוכים

על בתולות היפות, וילדים הרבים / בספריהם נבוכים, ולעבב נמשכים.

אימה ד.ל

אדמו עעם מפנימם, ספרים ונפכים / כמו טיט חוצות, נדשים ונשלכים.

אימה ד.ט

סורו טמא, קראו למו מלקרב.

ישיבה ג.ח

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

ישיבה ג.ח

ותרד עיני דמעתי, ואילילה ואנודה / ולבכי ולחגי שק, אקרא להספדה.

ישיבה ג.ח

ספי יקרה, ומתבה המודה / פנימה כבודה, כבוד כל כלי חסדה.

ישיבה ג.ח

ראיתיה קרועה, שכולה וגלמודה / התורה והספרא והמשנה והאגדה.

ישיבה ג.ח

עט וקונט ואת להגדה / אי תורה ותלמוד תמלי מדה.

ישיבה ג.ח

הלא המקום מאין יושב חרב.

ישיבה ג.ח

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

ישיבה ג.ח

ועפעפי יזלו מים, דמע להגדה / ואקונט טר, על הרוג אשפרא.

ישיבה ג.ח

בשני בשטונה בו, ביום טרועה הקרה / מרועי רדועי, תלמי להבערה.

ישיבה ג.ח

נהרגו בחורי חמד, וישישי הגדה / נאספו יחד, נפטים השליטו במורה.

ישיבה ג.ח

על יהוד עם המיחד, יהוד בגבורה / גבורי כח, עשי דברו למורה.

ישיבה ג.ח

ובהגו ועלמי ננעו, בלהם עשרה.

ישיבה ג.ח

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

סליס א.א.א

ובטר וגוץ ועצבי, ילל אחבניה / קהלות הקדש, הריגתם היום בחרב.

סליס א.א.א

קהל ודמנא, בחונה ובחורה / נאמי ארץ, ונקמי טהרה.

סליס א.א.א

פנימם, קדשו שם המודה בבורא / בעשרים ושלשה בחדש וזו,

סליס א.א.א

לטהרה / ובחדש השלישי, בקריאת הלל לשוחרת.

סליס א.א.א

השליטו נפטים באבכה קשויה / אהיטם עליהם בבכי ילל לחשרה.

סליס א.א.א

בלילי כתר, על ראשם לעשרה.

סליס א.א.א

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

סליס א.א.א

ועל אדוני קהל מננעא ההדורה / מנשרים קלו, מאריות להתנברה.

סליס א.א.א

השליטו נפטים על יהוד שם הטרף / ועליהם זקת שבר אומה, בנפש

סליס א.א.א

על שני מקדשי יסודם, כהיום ערערה / ועל חרבות מעט מקדשי,

סליס א.א.א

ומרשי התורה.

סליס א.א.א

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

סליס א.א.א

בחדש השלישי בשלישי, נוסף לדאבון ומארה / החדש אשר נהפך

סליס א.א.א

לגזון וצרה.

סליס א.א.א

ביום מתן דת, שפורתי להתאשרה / וביום נתניתה, כמו כן אז חורה.

סליס א.א.א

עלתה לה למרום, לנקום מדורה / עם תיקה ונרמקה, והדורשה וחוקרה.

סליס א.א.א

למדינה ושומה באישון, כמו אורה.

סליס א.א.א

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

סליס א.א.א

שימו נא על לבבכם, מספר טר לקשרה / מי שיקלה הריגתם, להתאבל

סליס א.א.א

והתעשרה / כשרפת בית אלהינו, האולם והמזרה.

סליס א.א.א

וכי אין להוסיף מועד שברי ותבערה / ואין להקדים, וזלתי לאתרה.

סליס א.א.א

תחת פה, היום לזוית אעורה / ואספדה ואילילה, ואבכה בנפש מרה.

סליס א.א.א

ואנחתי כבודה, מבקר ועד ערב.

סליס א.א.א

על בית ישראל ועל עם יהוד, כי נמלו בחרב:

continuously only, with the stanzas about Worms and Mainz being written by other paytanim (similar stanzas were written about the martyrs of Cologne and Frankfurt). Commentary for this kina begins on page 460.

Would that my head were water, and my eyes a fountain of tears, / and I would cry all my days and nights / for the corpses of my babes and infants, and the aged of my community. / I ask you to respond, "Oh! Woe! Alas!" / And weep a weeping, much weeping.

Jes. 43:3

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

My eyes flow with tears, and I will betake myself to the fields to weep, / and ask others stunned and embittered to join in my wailing / for the beautiful maidens and delicate lads, / wrapped in their schoolbooks and led to slaughter. / Their bodies, rosier than rubies, sapphire, or turquoise, / were slung and trampled like mud in the streets. / "Stay away! They are unclean," shouted the enemy about them.

Jes. 13:17

Lam. 4:7

Lam. 4:13

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

Let my eyes flow with tears, I will wail and shake my head. / I will eulogize [the Torah] with weeping and with sackcloth. / She is more dear than fine gold, more precious than gold, / her glory inward, the glory of all precious vessels. / I have seen her torn, bereaved, and desolate. / Torah, Scripture, Mishna, and Aggadah: / raise your voice, lament, and tell this tale. / Where are Torah, Talmud, and students? / The place is in ruin, no one there!

Jes. 13:17

Ec. 23:12

Ps. 103:10

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

My eyelids flow with water, dripping tears. / I weep bitterly for the murdered of Speyer: / It happened on the eighth day of the second month [Iyar] on the day of rest. / "Rest" was transposed to "tempest" destructive. / Handsome youths and dignified elders were killed. / They assembled, all agreeing to be martyred, / testifying to the unity of God's name, courageously. / Mighty men, who do His bidding speedily. / My priests and my young men, all ten expired.

Ezek. 23:12

Ps. 103:10

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

In my bitter agony and grief, I will compose a dirge. / Holy congregations! Their massacre I remember today. / The community of Worms, special and unique, / Giants of the earth, innocent and pure! / Twice, they sanctified the One Name in awe, / cleansed once on the twenty-third of the month Ziv [Iyar], / And on [the first day of] the third month [Sivan], as they chanted Hallel, / they made a pact to be martyred for the love [of God]. / I will moan for them with a torrent of tears of woe, / all deserving to be endowed with majestic crowns!

1 Kings 6:1

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

And upon the great of the wonderful community of Mainz, / swifter than eagles and stronger than lions, / they too consented in unison to sanctify the awesome One Name. / For them, I will scream a piercing scream with bitter soul, / as if for the destruction of both Temples, razed today, / and for the destruction of minor temples [synagogues] and study halls of Torah!

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

On the third day of the third month [Sivan], these were added to my sorrow and curse. / That month was transformed into one of agony and trouble / on the day the Law was given, when I hoped to be spared in her merit. / On the very day she was given, she departed. / Gone back on high to her original home, / with her "containers" and her "pouches," those who searched her and studied her. / Her disciples and her students in darkness as in light!

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

Take this to heart, and compose a bitter eulogy. / Their murder is worthy of mourning and placing ash, / equal to the burning of the House of God, the porch and the Palace, / because it is improper to add a day of breach and conflagration, / and wrong to advance the date, rather, to postpone it. / Therefore, today [Tisha B'Av], I will arouse my grief / and lament, and wail, and cry with bitter soul, / with sighs weighing heavily from dawn to dusk,

For the house of Israel and the people of the LORD who have fallen by sword.

5) ט"ז אורח חיים סימן תצג ס"ק ב

והמנהג בכל המקומות שאין עושין נשואין אלא ביום ל"ג בעומר לא לפניו ולא לאחוריו עד עצרת ואין ... לזה טעם וא"ת שאוחז בחומרי שניהם א"כ ביום ל"ג בעומר לא יסתפרו ולא יעשו נשואין מטעם השני. וי"ל דודאי העיקר שאחר ל"ג בעומר לא מתו ואפ"ה נוהגים קצת אבילות מחמת גזרת תתנ"ו שהיתה באשכנז בין פסח לעצר' כמו שמפורש ביוצרות ופיוטים שאנו אומרים בשבתות ההם שהם נתיסדו כמו קינות כנלע"ד טעם המנהג שלנו שאין נושאים אחר ל"ג בעומר אבל להסתפר ודאי שרי אחר ל"ג בעומר שמחמת גזירה זו לא החמירו אלא בשמחה יתירה של נישואין מה שאין כן קודם ל"ג בעומר שמתו תלמידי ר' עקיבא ומוטל על כל

7) אב הרחמים

אב הרחמים שוכן מרומים. ברחמי העצומים הוא יפקוד ברחמים החסידים והישרים והתמימים. קהלות הקדש שמסרו נפשם על קדשת השם. הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. מנשרים קלו ומארייות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם. יזכרם אלהינו לטובה עם שאר צדיקי עולם. וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף. כפתוב בתורת משה איש האלהים. הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו:

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר. ונקיתי דמם לא נקיתי ויהוה שכן בציון: ובכתבי הקדש נאמר למה יאמרו הגוים איה אלהיהם. ידע בגוים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוף: ואומר, כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת עניים: ואומר, ידיו בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה. מנחל בדרך ישתה על פני ירים ראש:

**בשבת בלחצר פסח אומרים אב הרחמים
לאחר ברכת החדש . ובמנחה
מתחילין לומר פרקים וכלל שבתות שבין
פסח לשבועות אומרים אב הרחמים .**

8) מהריל

9) R'Yaakov Reischer, 1661-1733, Prague & France

שו"ת שבות יעקב

בר"ח סיון תע"ו לפ"ק שהיה חל ביום וי"ו ו' / שנהגו להתענו' פה וורמייש"א מיו' גזירת תתנ"ו עד אחר חצות היום כל ר"ח סיון ובזמן מנחה גדולה מתפללין מנחה גדולה ואח"כ אוכלין כדי שלא יתענו בר"ח תענית גמור ואח"כ מתפללין תפלת ערבי' כפי מנהגם כל השנה וכשחל ר"ח סיון בערב שבת נהגו להתפלל מנחה ומעריב מיד אחר שעה ג' מכ"ד שעות אחר חצות ומקדשין השבת וכשראיתי זאת תמהתי מאוד עליה' על שמתפללין תפלת ערבית שלא בזמנה כולי האי וצווחתי על זה ככרוכיא ולא שמעו אלי ושמעתי שגם רבנים הקודמין מיחו ולא עלתה בידם

A Period of Mourning

10) שולחן ערוך אורח חיים סימן תצג

נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא; אבל לארס ולקדש, א שפיר דמי, ונשואין נמי, מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו. הגה: מיהו מל"ג בעומר ואילך (ה) ב הכל שרי (אבודרהם ב"י ומנהגים).

11) ערוך השולחן אורח חיים סימן תצג

אלו הימים שבין פסח לעצרת מוחזק אצל כל ישראל זה שנות מאות רבות לימי דין וימי אבל מפני שבזמן הקצר הזה מתו י"ב אלף זוגות תלמידי חכמים תלמידי ר' עקיבא כדאיתא ביבמות [ס"ב:] וכולם מתו במיתת אסכרא [שם] ועוד ראינו שעיקרי ימי הגזירות בשנות מאות שעברו בצרפת ואשכנז הוו בימים אלו כמבואר מהפיוטים שעשו קדמונינו על שבתות אלו שבין פסח לעצרת והם מליאים קינים והגה והי ויש עוד טעמים על ימים אלו שהם ימי דין [עח"י סק"ג]:

A Familiar Story

12) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב

אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. מאי היא? א"ר נחמן: אסכרה.

14) R' Mordechai Cohen

13) אגרת ר' שריא גאון ס"א

לאור כל האמור למעלה מאירה הגמרא המדוברת את עינינו באור חדש: „אמרו, כלומר, כך מספר סיפור היסטורי, כתוב או מסור: „שנים עשר אלף זוגים, היינו איש וביתו, זו אשתו, שאף הנשים לקחו חלק פעיל במלחמות המרד; „תלמידים“ היינו לוחמים; „מגבת ועד אנטיפרס“, היינו באותה גזירה של מלחמת המרד אשר עמדה תחת סיקודו הישיר של רבי עקיבא; „וכלם מתו בפרק אחד — כלומר טרד אחד, אשר נמשך כמה שנים; „מפני שלא נהגו כבוד זה בזה“, כלומר, חוסר משמעת צבאית סדירה והעדר סיקוד אחיד תיקון, אלא כל אחד מן הראשים ניהל המלחמה על דעת עצמו ללא תיאום עם האחרים; „מתו במיתה רעה“ או לפי הגירסאות השונות „מיתה משונה“, מיתה גדולה, „שמדא“, „גזירה“, או „אסכרה“, כולם מתו כוונים לדבר אחד, למות גבורי חיל במלחמה. והיה עולם שבסם, שמם ומשומם בכשלון המרד הגדול, שעמדו בו על נפשם כמה שנים ובגזירות האיומות לבטל תורה ומצוות שבשלפי השמד; „כולם מתו מפסח ועד עצרת“, כלומר, עד שנעצרה המגפה, עד שנפסק ההרג הגדול, אשר נמשך עשרות בשנים.

והעמיד ר' עקיבא תלמידים הרבה והוה שמדא על התלמידים של ר' עקיבא, והות סמכא דישראל על התלמידים שניים של ר' עקיבא, דאמור רבנן שנים עשר אלף תלמידים היו לו לר' עקיבא מגבת ועד אנטיפרס וכלם מתו מפסח ועד עצרת והיה העולם שמם והולך עד שבאו אצל רבותיהם שבדרום ושנאה להם רבי מאיר ור' יוסי ר' יהודה ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע והם העמידו באותה שעה כדאיתא כיבמות (סב, ב).

15) רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ג

ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח. עד שנהרג בעונות, כיון שנהרג נודע להם שאינו, ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת, ועיקר הדברים ככה הן, שהתורה הזאת חוקיה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן, וכל המוסיף או גורע או שגלה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפשוטן הרי זה בודאי רשע ואפיקורוס.

16) רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הלכה ג

ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו: נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ, וחרב ב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות מישראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש, ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו לקיים +ירמיהו כ"ו+ ציון שדה תחרש.

17) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צג עמוד ב

בר כוזיבא מלך תרתין שנין ופלגא, אמר להו לרבנן: אנא משיח. אמרו ליה: במשיח כתיב דמורח ודאין, נחזי אנן אי מורח ודאין, כיון דחזיוהו דלא מורח ודאין - קטלוהו

18) איכה רבה (בומר) פרשה ב

מה היה כחו של בן כוזבא, אמרו בשעה שיוצא למלחמה היה מקבל אבני בליסטרא באחד מארכובותיו, והיה ניתזת ממנו והולכת והורגת כמה אנשים. א"ר יוחנן כד הוה חזי ר' עקיבא לבן כוזבא הוה אמר דרך כוכב מיעקב (במדבר כד יז), דרך כוכבא מיעקב, זה מלך המשיח,

19) רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ד

ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח. אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי. ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה והרי הוא ככל מלכי בית דוד השלמים הכשרים שמתו.

19) שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן צח

והנה בהא דביאת בן דוד צריך אני להוציא הוצעה /להציע הצעה/ א' והוא כמו שהי' משרע"ה שהי' הגואל הראשון נזדקין שמנים שנה ולא ידע ולא הרגיש בעצמו שהוא יהי' גואל ישראל ואפי' כשאמר לו הקב"ה לך כי אשלחך אל פרעה מ"מ סירב ולא רצה לקבל על עצמו כן יהי' אי"ה הגואל האחרון ומיום שחרב בהמ"ק מיד נולד א' הראוי' בצדקתו להיות גואל ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו ואז יערה עליו רוחו של משיח הטמון וגנוז למעלה עד בוא וכאשר מצינו בשאלו אחר שנמשח באה עליו רוח ממשלה ורוח הקודש אשר מלפנים לא הרגיש בעצמו כן הי' בגואל הראשון וכן יהי' בגואל האחרון והצדיק הזה בעצמו אינו יודע ובעונותינו כי רבו כבר כמה וכמה מתו ולא זכינו שיערה עליהם רוחו של משיח גם כי הם ראוי' לכך אבל הדור לא הי' ראוי' אולם כשיגיע אי"ה יגלה אליו ה' כמו למשה בסנה וישלחהו או לישראל לבד או למלך א' כמו לפרעה לומר שלח עמי.

20) איגרת תימן של הרמב"ם

אבל כשיעמד אדם שאינו מפורסם בחכמה ויאמר שהוא נביא אין אנו מאמינים אותו כל שכן אם יאמר אחד מעמי הארץ שהוא משיח ואחת הראיות שהוא עם הארץ שצוה לפזר אדם כל ממונו ושיתנדבו לעניים וכל השומעים לו הם טפשים והוא חוטא שעושה הפך התורה הואיל ואין ראוי לתורתנו לעשות צדקה מכל ממונו אלא מקצתו

*Composed in 1173/74
to the Jews in Yemen
regarding a false משיח*

ואין ספק ששכלו ולבו שנשאוהו לומר שהוא משיח הוא אשר נשאו לצוות בני אדם לצאת מכל קניינם להתנדבו לעניים ונעשו הם עניים והעניים עשירים וחייבו עצמם מן הדין להחזיר להם ממונם ויהי' הממון על הדרך הזה בין העניים והעשירים חוזר חלילה וזו סכלות מבוארת

אבל איכות עמידת המשיח ובאיזה מקום יראה בתחלה יראה בארץ ישראל כי בארץ ישראל תהיה תחלת הראתו שנאמר (מלאכי ג' א') ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתה מבקשים ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא אמר ה' צבאות אבל איכות עמידתו דע שלא תדע עמידתו קודם היותה עד שיאמר עליו שהוא בן פלוני וממשפחה פלונית אבל יעמד איש שלא נודע קודם הראותו והאותות והמופתים שיראו על ידו הן הן הראיות על אמתת יחושו

אבל המדה המיוחדת לו היא בשעה שיגלה יבהלו כל מלכי ארץ משמעו ויפחדו ותבהל מלכותם ויתנכלו איך לעמוד כנגדו בחרב או בזולתה כלומר שלא יוכלו לטעון ולערער עליו ולא יוכלו להכחישו אלא יבהלו מן המופתים שיראו על ידו וישימו ידם לפיהם

ואינו רואה שזה שעמד בארצכם יש בו מכל אלו ואתה ידעת שאותו האיש עם כל הגדולות שסמכו לו שעשה מתחיית המתים כמו שעלה בדעתם ומן המופתים ההם שהם מכחישים בהם ועדיין כשנשלים עמהם כל דבריהם על דרך הוראות הטענה לא ימלטו עמנו בטענתם שטוענים שהוא המשיח שאנחנו נראה להם בכתובים אלף אותות או קרוב שלא היו ואפילו על דרך טענתם היאחזו למעלה זאת הלא כל הרוצה לעשות עמו שחוק ולצנות וסוף דבר שזה האיש אלו היה אומר מה שהוא אומר בזדון ובקלות היה מחוייב אלא מיתה אבל מה שהוא קרוב לדעתי והוא האמת שהשתטה ונפסד ציורו ורעיונו והנני מראה לכם עצה טובה לכם ולו והוא שיהיה חבוש ימים עד שיתפרסם אצל הגוים

ואם תתרשלו בדבר זה עד שיתפרסם לגוים תמיתו אותו וח"ו שלא יסבב עליכם רגז

21) שולחן ערוך אורח חיים סימן תצג סעיף ד

נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת, משקיעת החמה ואילך.

22) משנה ברורה סימן תצג ס"ק יט

משקיעת החמה ואילך - הטעם שנקברו אחר שקיעת החמה והיו העם בטלים ממלאכה ויש עוד טעם בטור לפי שאז זמן ספירת העומר ובעומר כתיב שבע שבתות מלשון שבות דהיינו שבזמן הספירה יש לשבות ממלאכה ולפי טעם זה אחר שספר מותר תיכף במלאכה:

23) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד א-ב

אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה

הרב צבי יהודה קוק זצ"ל היה אומר שגמ' זו תמוהה מאוד. וכי ייתכן שיהודים לא יכניסו לביתם אורחים, ולא יתנו להם אכסניה? יתירה מזאת, לא הניחו לר"ע ולתלמידיו להשאר בעיר עד שהוא נאלץ ללון בלילה בשדה הפתוח. וכי חזר על עצמו המקרה של פילגש בגבעה? אין זה מסתבר גם אילו היה מדובר בסתם אדם מישראל אך וודאי שאין זה מובן כאשר מדובר ברבי עקיבא, מגדולי התנאים. הרב צבי יהודה זצ"ל מבאר שהדבר היה בזמן מלחמת בר-כוכבא, כאשר גברה ידם של הרומאים והם החלו לחפש את מנהיגי המרד ובראשם ר"ע ותלמידיו. מן הסתם במצבים כאלו הם התחילו לחפש בכל מקום ולתור אחר עיקבות וסימנים, ואם מצאו עיר שבה מתחבא מי שמבוקש על ידם - וודאי הענישו מיד את כל יושביה של העיר אשר החביאוהו^[3]. כאשר הגיע ר"ע לאותה עיר, חששו יושביה שמא בעקבותיו יגיעו הבולשים הרומאים ואז תיעמש העיר כולה. לכן ר"ע החליט מעצמו שאין לסכן את כל העיר, והלך לישון בשדה. מתברר שאכן החשש היה רציני ובאמת בעיקבות העקבות הגיע גייס עונשין רומאי ובגלל שר"ע הלך לשדות ניצל הוא ותלמידיו אולי אף ניצלה העיר.

מכאן שבאותה תקופה התנהל מירדף אחרי ר"ע ותלמידיו, וזה מה שמספרת איגרת רב שרירא גאון ש"הוה שמצא בתלמידי ר"ע^[4].

לאור הנ"ל אפשר להבין את המנהג המובא בטור (או"ח סי' שצג אות ד וכן בשו"ע שם) שנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה אחרי השקיעה בימי הספירה. ואין מנהג זה כמנהג איסור מלאכה בחנוכה בזמן שהנרות דולקין אלא מסביר הטור, שהטעם הוא מכיוון שבזמן זה הובאו תלמידי ר"ע לקבורה "ובטלו העם ממלאכה". נשאלת השאלה מדוע הם הובאו לקבורה דווקא בערב ולא ביום? אלא שתלמידי ר"ע אלו שהובאו לקבורה נפלו במרד בר-כוכבא והרומאים אסרו לקוברם, וכאשר הצליחו להסתיר מעיני הרומאים גופות חללים היו קוברים אותם בערב מבלי שיראו זאת הרומאים^[5]. זה מתבאר מדברי הגמ' (ברכות מח ע"ב) שברכת "הטוב והמטיב" שבברכת המזון, נתקנה על שניתנו הרוגי בית"ר לקבורה; והרוגי בית"ר אלו הרוגי מלחמת בר-כוכבא.

ד. השמטת ארועי המרד מפחד הגויים

כל המקורות הללו מצטרפים יחד לתמונה שלימה על אשר אירע באותה תקופה. אך זה אינו מפורש בגמ', ולכן רק באיגרת רב שרירא גאון נזכר "והוה שמצא"^[6] בירושלמי^[6] ניתן למצוא יותר פרטים על ר"ע ובר-כוכבא, אך בבבלי כמעט ואין זכר לכן מלבד האזכור במסכת סנהדרין לוויכוח שהיה בין ר"ע וחכמים בנושא זה. ידוע לנו שישנם כמה מקומות בתלמוד בהם השמיטו עניינים היסטוריים מיוחדים וזאת מתוך צנזורה עצמית על-מנת שלא להרגיז את הגויים, שלא יאמרו שהיהודים מתקוממים. יוצא א"כ, שחז"ל לא רצו או חששו לספר לנו על הפרשה הזאת נוראת ההוד של השתתפות תלמידי ר"ע במלחמת בר-כוכבא^[7].

A Final Suggestion

חיים ליכט
טורא 1989

Connect the
dots...

25) משנה מסכת עדויות פרק ב: משנה י
[ז' אף הוא היה אומר חמשה דברים של שנים עשר חדש משפט דור המבול שנים עשר
חדש משפט איוב שנים עשר חדש משפט המצריים שנים עשר חדש משפט גוג ומגוג
לעתיד לבא שנים עשר חדש משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש שנאמר
(ישעיה י"ט/סו) והיה מדי חדש בחדשו רבי יוחנן בן נורי אומר מן הפסח ועד
העצרת שנאמר ומדי שבת בשבתו:

26) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ח עמוד א

תשע מאות ושלושה מיני מיתה נבראו בעולם, שנאמר: למות תוצאות - תוצאות בגימטריא הכי הוו.
קשה שבכלן - אסכרא, ניחא שבכלן - נשיקה; אסכרא - דמיא כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא,
ואיכא דאמרי: כפיטורי בפי ושט.

27) תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד א

תנו רבנן, ארבעה סימנין הן: סימן לעבירה - הדרוקן, סימן לשנאת חנם - ירקון, סימן לגסות הרוח -
עניות, סימן ללשון הרע - אסכרה.

28) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד ב

ודקאמרת אי מלכא אנא אמאי לא קאתית לגבאי עד האידינא? בריוני דאית בן לא שבקינן. אמר ליה:
אילו חבית של דבש ודרקון כרוך עליה, לא היו שוברין את החבית בשביל דרקון? אישתיק. קרי עליה
רב יוסף, ואיתימא רבי עקיבא: +ישעיהו מד+ משיב חכמים אחר ודעתם יסכל...

Understanding that Rabban Yoḥanan ben Zakkai was prepared to ask him not to destroy the Temple, Vespasian said to him: If there is a barrel of honey and a snake [derakon] is wrapped around it, wouldn't they break the barrel in order to kill the snake? In similar fashion, I am forced to destroy the city of Jerusalem in order to kill the zealots barricaded within it. Rabban Yoḥanan ben Zakkai was silent and did not answer. In light of this, Rav Yosef later read the following verse about him, and some say that it was Rabbi Akiva who applied the verse to Rabban Yoḥanan ben Zakkai: "I am the Lord...Who turns wise men backward and makes their knowledge foolish" (Isaiah 44:25). As Rabban Yoḥanan ben Zakkai should have said the following to Vespasian in response: In such a case, we take tongs, remove the snake, and kill it, and in this way we leave the barrel intact. So too, you should kill the rebels and leave the city as it is.